
ELS PLANS EDUCATIUS D'ENTORN

DOCUMENT MARC DELS PLANS EDUCATIUS D'ENTORN

Setembre 2012

ÍNDEX

0. INTRODUCCIÓ	3
1. DEFINICIÓ	5
1.1. Destinataris	6
1.2. Àmbits d'incidència	6
2. PRINCIPIS.....	7
3. OBJECTIUS	8
4. LÍNIES D'INTERVENCIÓ	12
Línies d'intervenció per desenvolupar l'objectiu 1: contribuir a incrementar l'èxit acadèmic	13
Línies d'intervenció per desenvolupar l'objectiu 2: contribuir a millorar les condicions d'escolarització	14
Línies d'intervenció per desenvolupar l'objectiu 3: potenciar la participació en activitats i espais de convivència de l'entorn escolar	15
Línies d'intervenció per desenvolupar l'objectiu 4: millorar la presència i l'ús social de la llengua catalana com a llengua compartida i de cohesió, en un marc de respecte i valoració de la diversitat lingüística	17
Línies d'intervenció per desenvolupar l'objectiu 5: potenciar l'educació en valors i el compromís cívic.	19
Línies d'intervenció per desenvolupar l'objectiu 6: potenciar l'educació en el lleure.....	20
Línies d'intervenció per desenvolupar l'objectiu 7: potenciar el treball i l'aprenentatge en xarxa de tots els agents educatius que operen en un territori.....	20
5. METODOLOGIA.....	24
6. RECURSOS	24
6.1 Agents	25
6.2 Estructura organitzativa	27
6.3 Recursos econòmics.....	29
7. ABAST TERRITORIAL	29
8. DESENVOLUPAMENT D'UN PLA EDUCATIU D'ENTORN.....	31
9. AVALUACIÓ	34
Estructura dels moments d'avaluació	36

ANNEXOS

* Dades generals dels Plans educatius d'entorn

* Orientacions i pràctiques de referència per a la realització d'actuacions sostenibles dels Plans educatius d'entorn

* Indicadors generals d'avaluació

0. INTRODUCCIÓ

Un dels grans reptes socials actuals és aconseguir l'èxit educatiu per a tots els nois i noies, siguin com siguin i vinguin d'on vinguin. Evidentment, l'escola hi té una gran responsabilitat però aquesta no treu la responsabilitat directa de les famílies ni la global de tota la societat.

Vivim en una societat que s'ha anat definint com a complexa i líquida (Bauman, 2007). Una societat on les paraules canvi i mobilitat esdevenen quotidianitat. Una societat amb grans transformacions en l'àmbit professional, en el familiar i en el relacional. Una societat basada en les exigències del coneixement i en l'ús i l'abús de la informació. Una societat amb grans desequilibris i noves formes de desigualtat i de fractura social. Una societat amb moltes amenaces però també amb moltes oportunitats. Aquesta societat necessita persones amb altes capacitats professionals i persones capaces de conviure en pla d'igualtat, des del respecte a la diferència, per construir conjuntament nous espais de ciutadania i afrontar, amb creativitat i responsabilitat, els reptes del futur immediat.

La Unió Europea, a la conferència de Lisboa 2000¹, va establir un model educatiu basat en el coneixement i la competitivitat, però, alhora, orientat cap a un creixement sostenible i cap a la consecució d'una major cohesió social. És a dir, una aposta per un model que vol trobar el punt d'equilibri entre la competència i l'esforç individual i la lluita contra les desigualtats i els drets humans.

La societat catalana, que participa plenament d'aquest repte, amb nous horitzons, noves exigències i un augment considerable de població immigrada en el darrers anys, situa el fenomen educatiu en el nucli de les accions de transformació social. En aquest sentit, es fa cada vegada més necessària una cultura educativa equitativa, respectuosa, exigent, responsable, inclusiva i oberta que contribueixi decisivament a aquest gran objectiu social: l'èxit educatiu de tot l'alumnat.

Però els centres educatius, malgrat la implicació i l'esforç de molts i molts professionals, no poden esdevenir, tots sols, agents de transformació social. Més que

¹ http://www.europarl.europa.eu/summits/lis1_es.htm Comprovat setembre de 2012

mai, sorgeix la necessitat d'una acció coordinada entre els diferents agents socials que actuen en una zona geogràfica determinada en benefici de tots els nois i noies.

L'escola és molt potent però no és omnipotent. Cal una acció educativa conjunta i complementària entre la tasca familiar, els centres educatius i tots els altres agents i entitats educatives de l'entorn, a partir d'uns objectius compartits i una actitud basada en el compromís, la participació, el treball i l'aprenentatge en xarxa.

Des d'aquest planejament, l'acció educativa dels nostres centres educatius i la dels altres agents i entitats educatives de l'entorn ja no depenen només dels projectes interns sinó també dels projectes comuns, de projectes fonamentats en el compromís i la interacció comunitària.

En aquest sentit, és rellevant mencionar el salt conceptual sobre el terme “comunitat educativa” que concreta *La Llei 12/2009, de 10 de juliol, d'educació (LEC)*². En el *Títol III. De la comunitat educativa, l'article 19* defineix la comunitat educativa com “totes les persones i institucions que intervenen en el procés educatiu. En formen part els alumnes, les famílies, el professorat, els professionals de l'atenció educativa i el personal d'administració i serveis, l'Administració educativa, els ens locals i els agents territorials i socials, i les associacions que els representen, i també els col·legis professionals de l'àmbit educatiu, l'associacionisme educatiu, les entitats esportives escolars i els professionals, empreses i entitats de lleure i de serveis educatius.” Amb aquesta definició, situa els centres educatius en una posició més favorable per a la interacció comunitària. En l'*article 40* insta les diferents administracions educatives a impulsar acords de col·laboració per potenciar conjuntament accions educatives en l'entorn.

En general, *La Llei 12/2009, de 10 de juliol, d'educació (LEC)* fa una aposta decidida per proporcionar una educació de qualitat a tota la ciutadania, amb la necessària participació de tots els membres de la comunitat educativa per aconseguir aquest objectiu tan necessari però, alhora, tan difícil.

² DEPARTAMENT D'ENSENYAMENT DE CATALUNYA. *Llei d'Educació de Catalunya*.
<http://www.gencat.cat/diari/5422/09190005.htm> Comprovat setembre de 2012.

D'altra banda, la llarga i fructífera implicació municipal en temes educatius i el desenvolupament dels projectes educatius de ciutat i la Xarxa de ciutats educadores han fet aflorar, de forma explícita, la consciència i la necessitat de coordinar i orientar totes les accions ciutadanes a partir de la màxima del "tot educa" o "l'educació més enllà de l'escola". És en aquest marc on hem de situar els plans educatius d'entorn.

Les dades generals dels plans educatius d'entorn es poden trobar a http://www.xtec.cat/alfresco/d/d/workspace/SpacesStore/f3130a3f-75d4-472d-8a98-f8a41747fdb/Dades_generals_PEE_setembre_2012.pdf

1. DEFINICIÓ

Els plans educatius d'entorn són una iniciativa oberta i innovadora de cooperació educativa entre el Departament d'Ensenyament i les entitats municipalistes, amb el suport i la col·laboració d'altres departaments de la Generalitat, que tenen com a objectiu aconseguir l'èxit educatiu de tot l'alumnat i contribuir a la cohesió social mitjançant l'equitat, l'educació intercultural, el foment de la convivència i l'ús de la llengua catalana.

L'element estratègic clau és aconseguir continuïtat i coherència entre les accions dels diferents agents educatius que operen en un territori, tant si pertanyen a l'educació formal com a la no formal o la informal. La interacció comunitària de tots els agents educatius, socials, econòmics, culturals, artístics, esportius i de lleure és necessària per aconseguir un mateix sentit entre la dinàmica escolar i l'extraescolar, entre un temps escolar organitzat i tutoritzat i un temps personal, sovint, massa abandonat.

Però aquesta continuïtat i coherència educativa no és fàcil d'aconseguir ni individualment ni des de diferents institucions aïllades. Cal una xarxa organitzada i el compromís de tots els agents de l'entorn. Els centres educatius s'han d'obrir a l'entorn i l'entorn social ha de prendre més consciència de la tasca educadora dels diferents agents socials. És una nova forma d'entendre el fet educatiu, més enllà dels centres educatius. L'èxit educatiu té més a veure amb la continuïtat i coherència de les diferents actuacions que reben els infants i joves que no pas amb la suma de moltes accions descoordinades i sense un sentit ben definit. Per aconseguir-ho, cal treballar i interactuar comunitàriament. Cal una nova cultura organitzativa, la cultura de

l'aprenentatge en xarxa, una cultura que té la xarxa en el nucli de la seva definició i entén l'aprenentatge comunitari com una metodologia per donar resposta als reptes educatius.

1.1. Destinataris

L'actuació de coresponsabilització educativa dels plans educatius d'entorn va adreçada, sobretot, a infants i joves de 0 a 18 anys dels centres educatius públics i privats concertats d'un municipi o d'un sector d'un municipi, amb una especial atenció als sectors socials més fràgils (nois i noies nouvinguts o amb risc de marginació) i als més vulnerables (nois i noies adolescents). Cal tenir present, però, que les actuacions dels plans educatius d'entorn també s'adrecen, des d'una perspectiva proactiva, a tota la comunitat educativa.

1.2. Àmbits d'incidència

Un pla educatiu d'entorn abasta el temps escolar, l'extraescolar i el no-escolar dels infants i dels joves i incideix en els àmbits següents:

Àmbit familiar. La vinculació de les famílies en el procés educatiu dels infants està estretament relacionada amb l'èxit educatiu. Convé fomentar la seva implicació en aquest projecte de cooperació i fer una incidència especial en la sensibilització i la formació de les famílies per afavorir actituds de participació, d'obertura, d'equitat i de superació de prejudicis. L'èxit educatiu comença a casa, continua a l'escola i acaba a la "plaça pública".

Àmbit de l'educació formal. Convé crear una veritable xarxa escolar en un barri o una localitat, a partir del diàleg, la reflexió i la interacció intercentres, amb l'objectiu de compartir un projecte comú, establir unes línies d'actuació coherents i complementàries i optimitzar tots els recursos. Cal posar en igualtat d'oportunitats tot l'alumnat, sense cap mena de discriminació, tant a l'inici de l'escolarització com al llarg del procés. Al mateix temps, cal garantir la coherència i la continuïtat educativa entre les diverses etapes escolars: escola bressol, educació infantil, educació primària, educació secundària obligatòria i educació postobligatòria. Són especialment importants els moments de transició entre les diferents etapes. Per aconseguir aquests reptes cal una visió global i integral i la col·laboració de tots els participants.

Àmbit de l'educació no formal. És molt important afavorir l'associacionisme i la participació infantil i juvenil. Convé potenciar les activitats fora de l'horari lectiu: culturals, esportives, artístiques i d'educació en el lleure. L'optimització dels recursos i l'ús educatiu dels espais dels centres escolars i d'altres de l'entorn pròxim han de permetre que els infants i els joves puguin, un cop finalitzat l'horari escolar, continuar adquirint les habilitats i capacitats necessàries per al creixement personal. En aquest sentit, és especialment rellevant tenir cura de la participació en els diferents espais de convivència, associacions i entitats educatives d'aquells col·lectius que fins ara han estat més absents.

Àmbit de l'educació informal. Qualsevol fet social i cultural té algun tipus d'influència sobre la població. Internet o els mitjans de comunicació en poden ser alguns exemples, però també ho són els espais urbans o el teixit comercial d'un territori. No podem menystenir el poder que exerceix aquest àmbit damunt de l'alumnat i, en especial, sobre aquelles personalitats més fràgils. En aquest sentit, el teixit social pot oferir models de referència perquè aquests valors es puguin exercitar i desenvolupar.

2. PRINCIPIS

Els principis específics que guien els plans educatius d'entorn són:

- **Coresponsabilització, participació i implicació** de tots els agents educatius que actuen en un territori.
- **Cogestió, colideratge i cofinançament** per part de les administracions implicades.
- **Voluntat** de transformació social.
- **Descentralització, proximitat** a la realitat i **flexibilitat** en els plantejaments i estructures per incentivar i promoure iniciatives locals que permetin assolir els objectius adequant-se a les necessitats territorials.
- **Innovació educativa** per ajustar les respostes als nous reptes educatius.
- **Qualitat educativa com element bàsic** per a la igualtat d'oportunitats i èxit per a tothom.
- **Confiança, diàleg i consens** com a instruments bàsics per al treball i aprenentatge en xarxa.

- **Coordinació** perquè tots els agents que intervenen s'hi sentin vinculats, identificats i compromesos.
- **Millora** com a resultat d'una cultura avaluativa constant.

3. OBJECTIUS

Per definir els objectius generals dels plans educatius d'entorn partim de la missió i de la visió.

Missió:

- Èxit educatiu per a tot l'alumnat en totes les dimensions: personal, acadèmica, social i laboral.
- Convivència i cohesió social.
- Aconseguir una xarxa educativa que doni una resposta global, integral i més eficaç als reptes educatius.

Visió:

- Contribuir a la millora de l'èxit educatiu de tots els nois i noies, mitjançant el desenvolupament d'una identitat personal rica i equilibrada, l'adquisició de les competències, les habilitats, els valors i les actituds per respondre de forma satisfactòria als reptes de la vida professional, i participar en la societat.
- Promoure la cohesió social mitjançant l'educació intercultural, basada en l'equitat i el dret a la diferència, i el foment de l'ús de la llengua catalana com un espai comú de convivència.
- Afavorir el treball i l'aprenentatge en xarxa entre els centres educatius i els diferents agents de l'entorn per aconseguir continuïtat i coherència educativa.

Objectius generals

1. Contribuir a incrementar l'èxit acadèmic.
2. Contribuir a millorar les condicions d'escolarització.
3. Potenciar la participació en activitats i espais de convivència de l'entorn escolar.

4. Millorar la presència i l'ús social de la llengua catalana com a llengua compartida i de cohesió, en un marc de respecte i valoració de la diversitat lingüística.
5. Potenciar l'educació en valors i el compromís cívic.
6. Potenciar l'educació en el lleure.
7. Potenciar el treball i l'aprenentatge en xarxa de tots els agents educatius que operen en el territori:
 - Enfortir els vincles entre les famílies i el centre educatiu.
 - Enfortir la xarxa entre centres educatius.
 - Enfortir la relació entre els centres educatius i l'entorn.

A partir dels objectius generals, cada territori definirà els seus **objectius específics**.

Descripció dels objectius generals

1. Contribuir a incrementar l'èxit acadèmic.

De les quatre dimensions de l'èxit educatiu (acadèmic, personal, social i professional) l'èxit acadèmic condiona de manera directa la igualtat d'oportunitats i les expectatives d'integració laboral i social. Entre els factors que influeixen en l'assoliment de l'èxit acadèmic n'hi ha molts de vinculats a condicions socials, familiars i personals desfavorides. Per tant, reduir desigualtats entre col·lectius ha de ser una prioritat en un sistema educatiu que aposta per les altes expectatives i l'èxit educatiu per a tothom. Totes les línies d'intervenció del Pla educatiu d'entorn han d'estar orientades a aquesta finalitat.

2. Contribuir a millorar les condicions d'escolarització.

Una de les eines més potents de què disposa el sistema educatiu per garantir la igualtat d'oportunitats i la cohesió social és l'escolaritat obligatòria fins als 16 anys. D'altra banda, l'oportunitat d'aprendre a conviure que aporten la pluralitat dels centres educatius és una inversió de present i de futur que marcarà la cohesió social del país.

Per contribuir a millorar les condicions d'escolarització caldrà garantir l'assistència als centres educatius de tots els infants i joves fins als 16 anys i aconseguir que l'oferta educativa de la zona permeti contextos educatius plurals i accessibles en igualtat d'oportunitats.

3. Potenciar la participació en activitats i espais de convivència de l'entorn escolar.

Garantir la igualtat d'oportunitats per a tothom va més enllà de garantir la plena escolarització. El respecte i la valoració de la diversitat, en el marc d'una política igualitària, pel que fa a drets i deures i a diferents necessitats, desemboca en el concepte d'equitat.

Així mateix, un principi bàsic d'equitat i d'inclusió educativa és la participació. "Sentir-se part de" és la primera condició per implicar-se en el procés educatiu. Els plans educatius d'entorn han de promoure la participació de tots els infants, joves, adults i gent gran, especialment els més desfavorits, en els diferents espais educatius: des de l'aula fins a les activitats complementàries, les extraescolars i aquelles que s'ofereixen des de diferents àmbits en temps de lleure perquè són espais òptims de relació que faciliten el coneixement mutu i enforteixen el sentiment de pertinença al territori.

D'altra banda, cal destacar la importància de les activitats esportives com a eina d'educació en valors i de cohesió social.

4. Millorar la presència i l'ús social de la llengua catalana com a llengua compartida i de cohesió, en un marc de respecte i valoració de la diversitat lingüística.

En un entorn cada vegada més multilingüe, la llengua pròpia del país ha de tenir un paper fonamental en la cohesió social. L'existència d'una llengua comuna, que permeti la comunicació entre tots els membres de la societat, és fonamental si se'n vol evitar la guetització o la compartimentació.

A Catalunya, hi ha tres llengües oficials: el català, llengua pròpia del país; l'occità (aranès) llengua pròpia de l'Aran; i el castellà o espanyol, llengua oficial de l'Estat.

Per garantir la igualtat de drets i de deures, cal que tota la població de Catalunya sigui capaç d'utilitzar oralment i per escrit tant el català com el castellà (i en el cas de l'Aran caldria afegir-hi l'occità). Per potenciar l'ús de les dues llengües minoritàries i minoritzades -i assegurar-ne un bon coneixement- cal que el català (o l'occità a l'Aran) tingui un ús social preeminent en l'entorn educatiu, tal com estableix el marc legal.

A més, cal que també es millori la valoració –i la presència– de totes les llengües que hi ha a la nostra societat com a part del nostre patrimoni. La sensibilització envers la diversitat lingüística és una eina imprescindible per crear ponts entre persones de diferents procedències.

5. Potenciar l'educació en valors i el compromís cívic.

A convidaure només se n'aprèn convivint i a participar, participant. Convé tenir en compte, en els paràmetres de la societat del segle XXI, la importància de l'educació en el fora-escola i el valor afegit de les activitats que complementen la tasca escolar, en el sentit de fer ciutadans compromesos amb la societat.

En aquest sentit, és important promoure l'associacionisme com a element clau en la construcció d'una societat més participativa i com a factor essencial per al progrés social i cultural del país.

Les AMPA tenen un paper destacat en el món associatiu com a element clau per promoure la implicació de les famílies en els centres educatius. És important facilitar la coordinació entre les diferents AMPA a fi de dinamitzar i implicar les famílies en el fet educatiu des d'una perspectiva comunitària.

6. Potenciar l'educació en el lleure.

Entre les activitats d'oci educatiu, cal destacar les que desenvolupen les associacions d'educació en el lleure. El seu projecte de transformació social promou de forma explícita el sentit de pertinença, el compromís cívic i l'arrelament al territori. Aquesta coincidència d'objectius els fa especialment oportuns en aquest repte.

Les associacions d'educació en el lleure, ja siguin orientades des de l'escoltisme o des dels moviments d'esplai, ofereixen, a més a més, un arrelament i una significació important en el nostre moviment associatiu.

7. Potenciar el treball i l'aprenentatge en xarxa de tots els agents educatius que operen en un territori:

- **Enfortir els vincles entre les famílies i el centre educatiu.**
- **Enfortir la xarxa entre centres educatius.**
- **Enfortir la relació entre els centres educatius i l'entorn.**

En aquest sentit, entenem una xarxa educativa com un conjunt de nodes, d'agents educatius, que interactuen en una acció comunitària. Cal entendre el Pla educatiu d'entorn com una oportunitat per desenvolupar aquesta xarxa on els diferents agents educatius d'un territori col·laboren en un projecte educatiu comú. Per això cal compartir objectius però també cal compartir significats, metodologies i desenvolupar accions coherents i complementàries entre els diferents agents educatius amb la finalitat de garantir l'èxit educatiu de tot l'alumnat.

4. LÍNIES D'INTERVENCIÓ

Per organitzar el desenvolupament del projecte i concretar les actuacions, d'acord amb els objectius plantejats, cal traçar unes línies d'intervenció que l'orientin³. Cada territori, segons la seva trajectòria prèvia i la seva situació actual, pot plantejar noves i diverses línies d'intervenció a l'hora d'organitzar el desenvolupament del projecte.

Tanmateix, se'n plantegen unes que entenem que responen directament i de forma prioritària als objectius generals del Pla.

³ L'annex *Orientacions i pràctiques de referència per a la realització d'actuacions sostenibles dels PEE* es pot trobar a

<http://www.xtec.cat/alfresco/d/d/workspace/SpacesStore/03e67167-8223-4b3d-a167-914271dccc22/Orientacions%20i%20practiques%20de%20referencia.pdf>

Línies d'intervenció per desenvolupar l'objectiu 1: contribuir a incrementar l'èxit acadèmic

1. Incentivació i suport: promoció de l'èxit escolar de tot l'alumnat

Actuacions orientades a proporcionar recursos per a l'acceleració dels aprenentatges i altres accions positives adreçades a l'alumnat amb risc d'exclusió i a les seves famílies.

L'alumnat que està en una situació sociocultural desafavorida i que no disposa d'ajut en l'entorn familiar té més dificultats per assolir l'èxit escolar. Cal intervenir, doncs, per oferir als infants i joves:

- Oportunitats per descobrir i desenvolupar el gust per aprendre.
- Espais estructurats complementaris a l'escola que afavoreixin l'adquisició de coneixements, hàbits i actituds per al desenvolupament personal, acadèmic i social.
- Referents joves i adults que puguin emfatitzar i encomanar actituds positives vers el coneixement i l'estudi.

Alhora, cal assenyalar que un factor clau per a l'èxit acadèmic són les expectatives de les famílies vers l'èxit dels seus fills. En aquest sentit, doncs, també cal oferir oportunitats i espais a les famílies per reflexionar sobre el seu paper en l'èxit escolar dels fills. L'entorn educatiu pot donar suport als centres educatius facilitant ponts de relació amb les famílies i espais d'acompanyament per millorar la seva tasca educadora.

2. Impuls en l'àmbit comunitari d'accions d'orientació i seguiment acadèmico-professional

Actuacions que promoguin la incentivació de la continuïtat dels estudis, facilitin l'orientació acadèmico-professional i finalitzin amb la inserció laboral.

El final de l'educació secundària obligatòria és un moment especialment delicat per aquells nois i noies que no han assolit els objectius dels estudis obligatoris o que, havent-los assolit, estan desorientats i mancats de recursos per abordar els estudis post-obligatoris.

Cal incentivar la continuïtat dels estudis més enllà dels condicionants ja siguin personals, econòmics, familiars o socials.

Per garantir-ho cal una bona orientació amb expectatives adequades a les pròpies capacitats, possibilitats i il·lusions de futur personal i professional.

És important que l'entorn faciliti la implicació de les entitats i empreses del territori que poden contribuir a l'orientació acadèmic-professional de l'alumnat.

Línies d'intervenció per desenvolupar l'objectiu 2: contribuir a millorar les condicions d'escolarització

3. Afavoriment d'actuacions comunitàries per prevenir l'absentisme

Actuacions per contribuir en l'escolarització òptima de tot l'alumnat, per actuar davant l'absentisme escolar i per coordinar tots els serveis i totes les entitats que hi tinguin responsabilitats.

Conèixer les causes de l'absentisme ajudarà a planificar accions preventives. En aquest sentit, donada la multifactorialitat de l'absentisme és convenient plantejar-lo de forma global i integral entre els diferents agents implicats d'un territori. És convenient dur a terme un protocol d'absentisme d'àmbit comunitari que contempli actuacions preventives de diagnòsi, detecció i intervenció en els casos d'absentisme escolar.

4. Projecció de la xarxa educativa en l'entorn social

Actuacions que fomentin el coneixement qualitatiu i l'accés a tota l'oferta educativa, que redueixin desigualtats entre centres educatius i promoguin una visió comunitària.

Les diferències entre centres educatius d'una mateixa zona poden estar marcades per hàbits consolidats, per prejudicis, per moviments demogràfics o per altres circumstàncies. Una forma de trencar aquestes dinàmiques i facilitar la visió d'un servei públic de qualitat seria difondre l'oferta educativa d'una zona com un tot i donar a conèixer una xarxa de centres que comparteixi objectius i projectes educatius.

Línies d'intervenció per desenvolupar l'objectiu 3: potenciar la participació en activitats i espais de convivència de l'entorn escolar

5. Acollida de l'alumnat i de les famílies que s'incorporen a la zona/localitat

Actuacions per proporcionar la informació, orientació i suport necessari a les famílies, especialment a aquelles amb dificultats específiques. Actuacions de centre coordinades i complementàries amb els plans d'acollida municipals i/o comarcals.

Es tracta d'assegurar que cada família rebi la informació i el suport necessari per respondre a les seves necessitats específiques i per possibilitar l'accés a tots els recursos i serveis amb igualtat d'oportunitats.

Les actuacions d'acollida tenen una especial importància en el cas de famílies nouvingudes que desconeixen el nostre sistema educatiu o en aquelles que, per diverses circumstàncies, es troben allunyades del món escolar. En ambdues circumstàncies caldrà actuar per tal d'aconseguir que puguin ser un referent positiu i col·laborador en l'educació dels seus fills i filles.

Per donar continuïtat i coherència educativa als diferents processos d'acollida és convenient alinear els plans d'acollida dels diferents centres educatius amb els plans d'acollida municipals.

D'altra banda, no cal oblidar la importància dels processos d'acollida de les persones que treballen com a agents educatius al municipi. En aquest sentit, cal que les diferents organitzacions incloguin en els seus plans d'acollida accions destinades a què els nous membres coneguin l'entorn, els projectes compartits i els canals per participar-hi.

Pot ser útil conèixer les orientacions i el recursos sobre acollida⁴ que el Departament d'Ensenyament posa a la disposició dels centres educatius per a l'elaboració del [Projecte de convivència de centre](#)⁵.

⁴ <http://www.xtec.cat/web/centres/convivencia/recursos/valorsiactituds/acollida> Comprovat setembre de 2012

6. Afavoriment de la participació de l'alumnat i de les seves famílies en activitats de fora escola

Actuacions positives per a la reducció de desigualtats en l'accés a diferents tipus d'activitats. Incentivació i suport d'activitats de lleure que fomentin la interacció i la convivència.

Les accions per a la reducció de desigualtats en l'accés a les activitats han de tenir en compte el potencial que aporta l'educació més enllà de l'escola per no reproduir les desigualtats socials i per generar opcions reals de transformació en les relacions i en les oportunitats. En aquest sentit, cal tenir especial cura en què no s'articuli una doble oferta d'activitats, vinculada a sectors socials diferenciats, i cal tenir l'equitat i la cohesió com a punt de mira. L'entorn, doncs, hi té un paper fonamental a l'hora de dissenyar activitats intercentres i incentivar la implicació de les AMPA del territori.

També cal vetllar per poder garantir que la llengua catalana com a element d'equitat i cohesió sigui la llengua d'ús d'aquestes activitats.

7. Incentivació i suport a l'activitat esportiva

Desenvolupament del Pla català d'esport a l'escola i altres actuacions per promoure l'activitat física i esportiva en un marc de valors educatius i de convivència.

A més a més de tot el que s'ha dit en el punt anterior, és important tenir en compte el potencial que aporten les activitats esportives com a eina d'integració i d'educació en valors.

La finalitat del Pla català d'esport a l'escola és posar a l'abast de tots els alumnes de primària i de secundària la pràctica d'activitats físiques i esportives i contribuir, així, a la formació personal i cívica dels infants i joves. En aquest sentit, cal tenir present que un dels principals objectius d'aquest Pla és incrementar la participació en activitats físiques

⁵http://www20.gencat.cat/docs/Educacio/Home/Arees_actuacio/innovacio_educativa/Pla%20de%20convivencia/doc_marc_projecte_convivencia.pdf Comprovat setembre de 2012

i esportives en horari no lectiu de l'alumnat dels centres educatius de primària i de secundària, amb una incidència especial en el col·lectiu de noies.

D'altra banda, programar activitats esportives intercentres pot ajudar a millorar les relacions i la convivència entre els nois i les noies, permet la diversificació de l'oferta i l'optimització dels espais.

8. Creació d'espais de trobada i convivència

Actuacions puntuals que promoguin la participació i la interrelació entre infants, joves, adults i gent gran de diversa procedència i condició per afavorir el coneixement mutu i enfortir el sentit de pertinença al territori.

La convivència facilita el coneixement mutu i ajuda a combatre els prejudicis. Perquè hi hagi convivència cal facilitar espais organitzats en un projecte comunitari i promoure la participació. Cal afavorir que tothom se senti protagonista d'un ampli procés socioeducatiu que no exclou ningú.

Línies d'intervenció per desenvolupar l'objectiu 4: millorar la presència i l'ús social de la llengua catalana com a llengua compartida i de cohesió, en un marc de respecte i valoració de la diversitat lingüística

9. Promoció de l'ús social de la llengua catalana com a llengua compartida i de cohesió

Accions formatives, de difusió i que possibilitin contextos d'ús significatiu de la llengua catalana.

Treballar a favor de l'ús de la llengua pot ajudar no únicament a canviar actituds força arrelades que dificulten la normalització del seu ús i de la seva adopció com a llengua d'acollida i de cohesió, sinó també a millorar el respecte i la valoració de totes les llengües i la seva aportació com a patrimoni de la humanitat i com a pont entre les persones de diverses procedències.

D'altra banda, el respecte a la diversitat cultural i lingüística passa perquè un mateix valori la seva llengua i la seva cultura. En aquest sentit, les persones del país d'acollida valorem la llengua catalana com un dels trets identitaris més significatius del nostre

poble. La llengua, entesa com a eina bàsica de comunicació, pren en el cas català una dimensió d'element d'acollida càlida per a les persones que arriben de fora. El tret que més ens identifica com a poble el volem compartir perquè sigui adoptat per les persones nouvingudes i perquè faci de via d'entesa i de cohesió entre tots els ciutadans. Sense oblidar que en la defensa de la nostra llengua hi ha el respecte i la defensa de totes les llengües que arriben al nostre país.

Per contra, en molts entorns del nostre país la llengua catalana no té presència pública o en té molt poca. Els espais d'ús social de la llengua pròpia queden reduïts, moltes vegades, a contextos formals institucionals o a entorns amb poca barreja de procedències socials. Com ja és sabut, per consolidar l'aprenentatge d'una llengua cal practicar-la en contextos significatius, funcionals i, especialment, en entorns directament vinculats a les seves experiències emocionals i lúdiques. Convé que es produeixin experiències d'interrelació directa entre parlants habituals de la llengua catalana i nous parlants, per tal que aprenguin a relacionar-se fent un ús normal de la llengua. Així doncs, cal impulsar espais públics on la llengua comuna de comunicació sigui el català facilita la integració i la cohesió social.

Sentir-se part de, sentir-se acollit i reconegut per un entorn que reconeix la diferència, valora les aportacions i facilita les singularitats formades per pertinences i identifications múltiples reforça uns valors i una llengua comuna de comunicació, convivència i cohesió.

10. Promoció de l'accés a les llengües d'origen

Accions complementàries per a l'aprenentatge de llengües d'origen.

Les llengües sumen, mai no resten. És important per al desenvolupament personal mantenir el domini de la llengua d'origen. D'altra banda, fer present la diversitat de llengües que coneixen les persones de la comunitat educativa és un enriquiment que afavoreix la sensibilització per la diversitat lingüística, facilita els ponts entre les persones de diverses procedències i obre noves oportunitats professionals.

L'educació intercultural derivada de les classes de llengua de la nova ciutadania en horari extraescolar no pot ser un simple "afegit" al programa d'instrucció, sinó que ha

d'entendre's com un espai que comparteix valors i principis amb la resta del temps educatiu escolar.

Línies d'intervenció per desenvolupar l'objectiu 5: potenciar l'educació en valors i el compromís cívic.

11. Promoció de línies d'actuació per a l'educació en valors i el compromís cívic

Actuacions que promoguin els valors propis de la ciutadania (Aprentatge Servei, participació, solidaritat, civisme, foment de la mediació com a eina per a la resolució pacífica dels conflictes ...) i aquelles que donin respostes a demandes socials que tinguin una especial incidència en infants i joves (prevenció de la violència, el racisme o la xenofòbia, educació per a la salut i la prevenció de conductes de risc, educació mediambiental...).

L'educació en valors i el compromís cívic afavoreix el desenvolupament personal i contribueix a crear un bon clima escolar i social. És la base per aconseguir ciutadans competents en la relació amb si mateixos, amb els altres i amb el món.

En aquest sentit, pot ser útil conèixer les orientacions i els recursos sobre actituds i valors de la convivència⁶ i resolució de conflictes⁷ que el Departament d'Ensenyament, posa a la disposició dels centres educatius per a l'elaboració del Projecte de convivència de centre⁸.

12. Promoció de l'associacionisme

Actuacions que afavoreixin l'afiliació i la participació dels infants, joves i adults en associacions culturals, cíviques, esportives, escolars ... Promoció de les associacions d'estudiants i de les AMPA.

⁶ <http://www.xtec.cat/web/centres/convivencia/recursos/valorsiactituds> Comprovat setembre de 2012

⁷ <http://www.xtec.cat/web/centres/convivencia/recursos/resconflictes> Comprovat setembre de 2012

⁸ http://www20.gencat.cat/docs/Educacio/Home/Arees_actuacio/innovacio_educativa/Pla%20de%20convivencia/doc_marc_projecte_convivencia.pdf Comprovat setembre de 2012

L'associacionisme infantil i juvenil és una eina molt important per al desenvolupament personal i social, per a l'arrelament i el sentit de pertinença a un grup i a una societat. És important estimular i promoure les oportunitats de participació activa i responsable d'infants i joves en diferents organitzacions.

Línies d'intervenció per desenvolupar l'objectiu 6: potenciar l'educació en el lleure

13. Promoció de l'educació en el lleure

Actuacions que millorin quantitativament i qualitativament les possibilitats de pertànyer a una organització d'educació en el lleure (esplais, escoltes,...)

Per la seva incidència prioritària en el temps no lectiu i per la fragilitat d'algunes de les entitats locals, les associacions i els agents d'educació en el lleure han estat poc visibles i poc reconeguts com a agents educatius i com a membres de la xarxa educativa.

Conscients de la importància del projecte educatiu que desenvolupen les associacions d'educació en el lleure, de la seva capacitat transformadora promovent explícitament el sentit de pertinença, la implicació i el compromís cívic i l'arrelament al territori, es proposa l'educació en el lleure com a objectiu general dels Plans educatius d'entorn.

Línies d'intervenció per desenvolupar l'objectiu 7: potenciar el treball i l'aprenentatge en xarxa de tots els agents educatius que operen en un territori

14. Promoció de les xarxes.

Actuacions per potenciar el treball i l'aprenentatge en xarxa entre tots els agents educatius i entitats educatives que formen part del Pla educatiu d'entorn.

Una xarxa educativa és un conjunt de nodes que interactuen amb la finalitat de donar una resposta global, més eficaç i més eficient que la suma de les actuacions parcel·lades de cadascun dels agents educatius. L'especialització del treball de cada organització es complementa amb la de la resta de participants en la xarxa.

En una xarxa educativa l'acció educativa la pot desencadenar qualsevol node de la xarxa, tant des de l'educació formal com des de la no formal o la informal. És important crear espais on es puguin plantejar aquestes iniciatives i promoure la participació dels sectors amb menys facilitats per accedir-hi (infants, joves, famílies, entitats de voluntariat,...).

D'altra banda, el treball i l'aprenentatge en xarxa requereix de grups representatius, de grups operatius de gestió, però també de grups de reflexió interdisciplinars. Compartir significants, reflexionar sobre la situació d'un tema concret, diagnosticar necessitats i elaborar propostes són finalitats d'aquests grups. L'educació no vol presses i calen espais no sotmesos a les pressions de la gestió ni de la decisió. Els grups de treball temàtics, amb una mirada a mig i llarg termini, són espais òptims on es pot articular la reflexió i l'aprenentatge. Són la base per aconseguir una acció educativa coherent i contínua entre els diferents temps educatius.

Els grups de treball permeten, a més, pel seu caràcter participatiu i transversal, distribuir i transferir el lideratge del projecte educatiu comunitari.

Per optimitzar la xarxa educativa és important preveure accions de sensibilització que mobilitzin la necessitat d'aprendre i de construir coneixement col·lectivament.

La formació ha estat i és, la principal forma d'adquisició del coneixement. Cal promoure una formació interdisciplinar contínua que garanteixi l'aprenentatge i millora del projecte comunitari.

15. Contribució a l'enfortiment dels vincles centre educatiu – família – entorn

Actuacions de promoció que facilitin la implicació de les famílies en els processos educatius dels seus fills.

L'àmbit familiar té una incidència important en l'èxit educatiu de l'alumnat, tant en els aspectes més acadèmics (expectatives, acompanyament i suport), com en els que atenyen al desenvolupament personal i social (valors, actituds i hàbits). És cabdal fomentar la implicació de les famílies en els processos escolars i educatius dels seus fills. En aquest sentit, una bona relació amb els centres pot afavorir les expectatives pel que fa als nois i l'èxit educatiu, contribueix a la inclusió educativa i social i millora la continuïtat educativa entre el que l'alumnat fa a casa seva i a l'escola.

També té incidència especial la formació i orientació a les famílies per enfortir les seves habilitats educatives. En aquest sentit, planificar una formació conjunta per a les famílies entre els diferents centres d'una mateixa zona permet, a més a més de donar coherència a la formació, optimitzar recursos. En aquest sentit és especialment interessant la formació intercentres per a famílies.

La participació de les famílies des d'una perspectiva comunitària implica la mobilització dels recursos locals i comunitaris per promoure la seva participació en totes les instàncies educatives que l'entorn ofereix. En aquest sentit, la incorporació de les famílies en les comissions o grups de treball dels Plans educatius d'entorn ha d'oferir un marc adient per potenciar el diàleg. L'anàlisi de les necessitats, la reflexió conjunta i la recerca de solucions compartides amb la resta dels agents educatius afavoreix la implicació i relació de les famílies dins i fora de l'escola, la formació basada en l'aprenentatge dialògic i la participació igualitària de la comunitat en els projectes de l'entorn.

LÍNIES D'INTERVENCIÓ DELS PLANS EDUCATIUS D'ENTORN. QUADRE RESUM

Objectius generals	Línies d'intervenció relacionades	
1. Contribuir a incrementar l'èxit acadèmic	1. Incentivació i suport: promoció de l'èxit escolar de tot l'alumnat	<p>De la missió i visió dels plans educatius d'entorn se'n deriva la necessitat d'orientar les diferents actuacions en:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ La millora de l'èxit educatiu de tot l'alumnat ➤ El desenvolupament de la identitat personal en valors, actituds i habilitats socials ➤ La promoció de la convivència i la cohesió social mitjançant l'educació intercultural basada en l'equitat i el foment de l'ús de la llengua catalana ➤ El treball i l'aprenentatge en xarxa que permet la continuïtat i la coherència educativa ➤ El compromís cívic i la solidaritat que permet convida i participar en la societat actual
2. Contribuir a millorar les condicions d'escolarització	2. Impuls en l'àmbit comunitari d'accions d'orientació i seguiment acadèmic-professional	
3. Potenciar la participació en activitats i espais de convivència de l'entorn escolar	3. Afavoriment d'actuacions comunitàries per prevenir l'absentisme	
	4. Projecció de la xarxa educativa en l'entorn social	
	5. Acollida de l'alumnat i de les famílies que s'incorporen a la zona/localitat	
	6. Afavoriment de la participació de l'alumnat i de les seves famílies en activitats de fora escola	
4. Millorar la presència i l'ús social de la llengua catalana com a llengua compartida i de cohesió, en un marc de respecte i valoració de la diversitat lingüística	7. Incentivació i suport a l'activitat esportiva	
	8. Creació d'espais de trobada i convivència	
5. Potenciar l'educació en valors i el compromís cívic	9. Promoció de l'ús social de la llengua catalana com a llengua compartida i de cohesió	
	10. Promoció de l'accés a les llengües d'origen	
6. Potenciar l'educació en el lleure	11. Promoció de línies d'actuació per a l'educació en valors i el compromís cívic	
7. Potenciar el treball i l'aprenentatge en xarxa de tots els agents educatius que operen en el territori: - Enfortir els vincles entre les famílies i els centres educatius - Enfortir la xarxa entre centres educatius - Enfortir la relació entre els centres educatius i l'entorn	12. Promoció de l'associacionisme	
	13. Promoció de l'educació en el lleure	
14. Promoció de les xarxes	15. Contribució a l'enfortiment dels vincles centre educatiu- família – entorn	

5. METODOLOGIA

Cercar la continuïtat i la coherència educativa significa, sobretot, mantenir una concordança entre els diferents projectes i les diferents accions educatives d'un territori. En aquest sentit, cal mantenir alineats els objectius del Pla educatiu d'entorn amb els del Projecte educatiu de ciutat i articular coordinacions amb els diferents plans presents en el territori com: plans de desenvolupament comunitari, plans d'integració, els que provenen de la Llei de barris ... Així mateix, els projectes educatius de cada centre educatiu també han d'alinejar els seus objectius amb els del Pla educatiu d'entorn al qual pertanyen.

Aquest context de cooperació entre els agents participants no és possible si no som capaços de passar dels interessos particulars als interessos col·lectius i compartits, de crear espais de reflexió comunitària i d'aprenentatge dialògic amb una actitud oberta, crítica i autocrítica.

En aquest sentit, el Pla educatiu d'entorn ha de ser el resultat d'una nova manera de fer, una nova cultura organitzativa i metodològica que posa la interrelació comunitària en el nucli del seu saber fer. El Pla educatiu d'entorn ha de ser un projecte que transformi la manera d'entendre el fet educatiu i generi una dinàmica d'interacció i d'aprenentatge col·lectiva. Una nova cultura que podem anomenar *d'aprenentatge en xarxa*, innovadora i transformadora, capaç de millorar el servei educatiu i donar una resposta més eficient als reptes educatius.

6. RECURSOS

Amb l'objectiu d'impulsar aquest canvi cultural i metodològic que suposa entendre el fet educatiu com una acció de coresponsabilitat entre els diferents agents educatius que operen en un territori, el Departament d'Ensenyament posarà a disposició dels plans educatius d'entorn la figura d'un/a assessor/a LIC que actuï d'agent catalitzador i dinamitzador del Pla i l'Ajuntament aportarà la col·laboració tècnica possible per contribuir al funcionament del Pla educatiu d'entorn.

6.1 Agents

Pel desenvolupament d'un pla educatiu d'entorn cal la implicació i participació activa de tots els agents educatius del territori. El Pla educatiu d'entorn ha de promoure la participació de tots ells i garantir la seva representació :

- L'administració local
- Els equips directius i els equips docents dels centres educatius
- Els consells escolars de centre
- Els membres dels serveis educatius
- Els membres de la junta de les AMPA dels centres educatius
- Els consells escolars municipals
- Els infants, joves i famílies
- Els professionals dels serveis municipals
- Professionals d'altres departaments de la Generalitat al territori
- El teixit associatiu del barri o municipi
- Entitats culturals, esportives i de lleure

Cal no oblidar que els infants, adolescents i joves no són només destinataris, sinó també membres actius del desenvolupament dels plans educatius d'entorn. Cal comptar, doncs, no només amb les seves necessitats, sinó amb les seves opinions, els seus punts de vista i les seves propostes. Incloure'ls en les estructures participatives formarà part de la seva educació cívica i de la vitalitat dels projectes comunitaris.

D'altra banda, si bé és necessària la implicació de tots els agents educatius, és especialment rellevant el paper dels centres educatius com a principal element socialitzador i l'únic espai compartit per tots els infants i joves. En aquest sentit, per tal de reforçar la implicació dels centres en els plans educatius d'entorn, és oportú impulsar i promoure, en el si del Consell escolar, **una Comissió de Pla educatiu d'entorn** al centre que tingui representació dins l'estructura dels equips directius dels centres.

Objectius de la Comissió del Pla educatiu d'entorn:

1. Potenciar el treball i *aprenentatge en xarxa* amb els altres centres de l'entorn per alinear objectius i cercar col·laboracions per tal de mantenir una línia contínua i coherent.
2. Alinear el Projecte educatiu de centre amb el projecte comú del Pla educatiu d'entorn.
3. Garantir la continuïtat i coherència entre les actuacions i els valors que es treballen al centre i els de la resta d'activitats de l'entorn: esportives, artístiques, culturals i de lleure.
4. Dinamitzar actuacions de la comunitat educativa relacionades amb el Pla educatiu d'entorn.
5. Facilitar la participació de la comunitat escolar en les comissions del Pla educatiu d'entorn i la coordinació amb els agents i les entitats que hi desenvolupin actuacions.
6. Estimular la participació de l'alumnat, del professorat i de les famílies en les actuacions i activitats del Pla educatiu d'entorn.
7. Potenciar el treball i l'aprenentatge en xarxa amb el teixit associatiu i corporatiu de la localitat per aconseguir la continuïtat i coherència educativa i fomentar la integració social de l'alumnat i de les seves famílies.
8. Coordinar-se i col·laborar amb les entitats d'educació en el lleure més properes i facilitar, si escau, els recursos i instal·lacions del centre per al desenvolupament de les seves activitats.
9. Facilitar l'obertura del centre i els espais i recursos necessaris per al desenvolupament de les activitats incloses en el Pla educatiu d'entorn, propiciant la participació de tot l'alumnat, amb una cura especial per a l'alumnat amb més necessitats.
10. Fer conèixer a la comunitat local les actuacions del centre respecte als objectius del Pla educatiu d'entorn.
11. Fomentar la participació dels membres de la comunitat escolar en els processos d'avaluació i de presa de decisions del Pla educatiu d'entorn.
12. Aprofitar la força de la xarxa educativa per difondre experiències innovadores i bones pràctiques.

I per últim, assenyalar la importància de la col·laboració i la participació del voluntariat i del monitoratge en l'execució dels plans educatius d'entorn. En aquest sentit, cal que aquest sector gaudeixi d'una formació prèvia a la seva implicació que els situï en els objectius del Pla educatiu d'entorn i també els doni estratègies per poder dur a terme la seva actuació en les millors condicions. Així mateix, per tal d'optimitzar la seva participació cal facilitar la seva presència en els diferents espais de reflexió i treball.

6.2 Estructura organitzativa

Un Pla educatiu d'entorn és un model obert que parteix de les realitats locals, per tant, cada localitat o zona l'ha d'adequar a les seves necessitats i a la seva pròpia estructura organitzativa, sense desvirtuar-ne el caràcter participatiu i el lideratge, que comparteixen l'Ajuntament i el Departament d'Ensenyament.

Com a criteri general és important tenir present el fet de no duplicar estructures en el territori per la qual cosa s'ha d'aprofitar i potenciar els consells escolars municipals com a òrgans de dinamització educativa.

La diversitat de models d'estructura no ha de dificultar, però, el desenvolupament de tres aspectes fonamentals:

La representativitat – per propiciar la participació i que tothom se senti que en forma part.

L'operativitat – per fer efectiu i eficaç el desenvolupament del Pla.

La reflexió i l'aprenentatge comunitari – per compartir significats, propiciar el diàleg, la detecció de necessitats i una proposta d'actuacions comunitària .

Comissions participatives o grups de treball. Grups formats per diferents agents educatius que interactuen i reflexionen sobre un tema específic per diagnosticar necessitats, elaborar propostes d'actuacions i valorar-ne els resultats. No són grups de gestió. La reflexió, igual que l'aprenentatge, exigeix temps i actitud de diàleg.

Per articular l'acció d'aquests grups amb la resta de l'acció del Pla, la figura del coordinador/a és imprescindible. El coordinador/a serà el responsable de vehicular les propostes a les comissions de gestió i de decisió oportunes.

Els plans educatius d'entorn establiran les comissions participatives o grups de treball dels àmbits que considerin necessaris, i aprofitar, si escau, les plataformes ja existents al territori.

Comissió operativa. És l'espai on es fa possible que el Pla funcioni i es dinamitzi. No és un òrgan decisor, és un òrgan de gestió.

Li correspon coordinar i dinamitzar el treball de les comissions participatives, assegurar la coherència de les actuacions amb els objectius establerts i fer possible que les decisions institucionals es concretin i es realitzin.

Ha d'elaborar el pla d'actuació i la memòria de cada curs a partir de les propostes de les comissions i de les prioritats establertes que presenta a la Comissió representativa-institucional per a la seva aprovació.

Aquesta Comissió la formen aquelles persones que designi la Comissió representativa-institucional així com el membre que la coordinarà. Pot estar formada pels tècnics que aporten el Departament d'Ensenyament i l'Ajuntament, un representant dels centres educatius, de les AMPA, de l'alumnat, i d'algun dels agents socials en representació de les associacions i entitats del sector. Convé, però, que tingui un nombre reduït de membres perquè sigui realment eficaç.

Comissió representativa-institucional. És l'òrgan de decisió. Acull els representants de les diferents entitats, associacions i organismes que participen en el Pla educatiu d'entorn (Ajuntament, Departament d'Ensenyament i altres departaments o institucions).

És on es fixen les grans orientacions del Pla, se'n fa el seguiment i s'aprova el projecte marc, el pla d'actuacions i la memòria de cada curs. També és on es decideix la composició de la comissió operativa i les comissions participatives.

La presideix l'alcalde/essa o regidor/a en qui delegui, i actua com a vicepresident/a el director/a dels Serveis Territorials d'Ensenyament (Consorci d'Educació de Barcelona, en el cas de Barcelona) o la persona en qui delegui.

Sense desvirtuar el caràcter participatiu i el lideratge compartit entre l'Ajuntament i el Departament d'Ensenyament, cada Pla educatiu d'entorn, a partir de la seva realitat, adequarà l'estructura organitzativa d'aquesta Comissió a les seves necessitats.

És important disposar del suport d'una eina telemàtica que faciliti la comunicació i la participació entre les diferents comissions i agents per ajudar a compartir el coneixement i a difondre informacions, decisions i actuacions.

6.3 Recursos econòmics

Per donar suport al desenvolupament del Pla educatiu d'entorn, el Departament d'Ensenyament i els ajuntaments aportaran, si s'escau, els recursos econòmics disponibles que, en tot cas, s'hauran de concretar en una addenda econòmica .

7. ABAST TERRITORIAL

A l'hora de definir l'abast territorial d'un Pla educatiu d'entorn cal tenir en compte tres aspectes:

- Que es pugui garantir la coherència i la continuïtat educativa de l'alumnat.
- Que el Pla educatiu d'entorn estigui emmarcat en un mateix projecte global de ciutat. Això no treu que en determinades circumstàncies sigui recomanable la focalització de la intervenció en alguns barris o zones específiques.
- Que la complexitat de la gestió que suposa sigui assumible alhora que respecti els objectius del Pla.

Per assegurar la continuïtat i coherència educativa de 0 a 18 anys, és necessari que les dimensions mínimes d'un pla educatiu d'entorn siguin almenys d'una línia d'escolarització: un centre d'educació infantil i primària i un centre d'educació secundària.

Per altra banda, el desenvolupament de plans educatius d'entorn en contextos de dimensions excessivament grans dificulta el desenvolupament, la implicació i el compromís dels agents educatius que hi participen, i suposa, a més, un afegit de complexitat en la gestió. És aconsellable, per tant, situar el sostre màxim de dimensions d'un pla educatiu d'entorn en les 11 línies d'escolarització d'ESO, amb les línies

d'educació infantil i primària que li corresponen. El nombre total de nois i noies que ha d'atendre no hauria de superar els 4.500-5.000 alumnes. En qualsevol cas, els límits màxims i mínims han de respondre a criteris d'operativitat i d'efectivitat de les xarxes establertes.

En aquest sentit, cal preveure que en municipis grans el desenvolupament del Pla educatiu d'entorn haurà de concretar-se en sectors o subplans que suposin un nombre abastable de població escolar. Així mateix, és important assegurar la coordinació entre aquests sectors en el marc d'un projecte comú de ciutat.

D'altra banda, en el cas de municipis petits on no hi hagi centres d'educació secundària, cal promoure la intermunicipalització del Pla educatiu d'entorn per poder cobrir tota la franja educativa obligatòria.

Proposem tres models diferents de Pla educatiu d'entorn:

PEE	ÀMBIT	CARACTERÍSTIQUES
Modalitat A	Local (localitat fins a 50.000 habitants)	1 únic PEE per a tot el municipi coherent amb el Projecte educatiu de ciutat.
Modalitat B	Localitat gran (localitat de més de 50.000 habitants)	1 PEE focalitzat en un barri i alineat amb el Projecte educatiu de ciutat.
Modalitat C	Intermunicipal (localitats amb un baix nombre de població)	1 PEE intermunicipal (Projecte educatiu comú entre les diferents localitats)

És important que les delimitacions territorials dels plans educatius d'entorn coincideixin amb la resta de les delimitacions territorials dels diferents agents que intervenen en un territori (zones d'inspecció, zones d'escolarització,...) per optimitzar els recursos, afavorir la coordinació i extreure'n millors resultats.

8. DESENVOLUPAMENT D'UN PLA EDUCATIU D'ENTORN

La implantació d'un pla educatiu d'entorn demana un procés previ de gestació que asseguri la implicació de tots els agents educatius que han de participar-hi.

És molt important, en aquest sentit, assegurar que siguin aquests mateixos agents els que sentin la necessitat del suport institucional que el Pla educatiu d'entorn els pot proporcionar a partir de la seva experiència prèvia de treball comunitari.

D'altra banda, a l'inici del Pla educatiu d'entorn, és el moment de fer una diagnosi compartida per definir les necessitats, proposar les línies d'actuació i establir les coordinacions necessàries. Aquest fet fa necessari definir en el procés d'implantació d'un pla educatiu d'entorn diverses fases:

Fase prèvia:

La comunitat educativa elabora conjuntament una diagnosi de necessitats del territori i valora les possibilitats, potencialitats i voluntat d'iniciar un treball comunitari.

Els municipis, d'acord amb els Serveis Territorials d'Ensenyament, elaboren un projecte educatiu d'entorn a partir de la diagnosi de necessitats i altres documents i el presenten conjuntament als Serveis centrals.

Durant aquesta fase cal assegurar:

- **La sensibilització.** No hi ha possible transformació cultural si les persones implicades no veuen la necessitat de canvi. Els plans educatius d'entorn són una iniciativa de transformació cap a una nova forma de treballar el fet educatiu, més enllà dels centres, amb interacció comunitària, compartint significats i objectius entre els diferents agents educatius. El grau d'èxit del futur Pla educatiu depèn, en gran mesura, que els seus participants comparteixin aquesta visió, en vegin la necessitat i es comprometin amb aquest projecte.
- **El mapa de recursos.** Anàlisi acurada de les disponibilitats del territori pel que fa als recursos existents per part de cada una de les entitats i agents que hi participen i les relacions establertes entre cadascun dels participants.
- **La diagnosi.** Detectar les necessitats del territori de manera conjunta i compartida entre tota la comunitat educativa. Aquesta diagnosi ha de permetre l'elaboració d'un projecte amb uns objectius específics i unes línies

d'intervenció que responguin a unes necessitats reals i sentides. També ha d'ajudar a proporcionar un major compromís dels diferents agents amb el projecte.

- **Acords de compromís.** Recollida dels acords de compromís de tots els agents implicats en el Pla educatiu d'entorn: relació dels acords d'adhesió al Pla, del compromís de participació, de difusió dels principis del Pla, de dinamització i seguiment de les actuacions, etc. per part del màxim nombre d'agents implicats en el projecte comunitari (partits polítics, serveis educatius, consells escolars dels centres educatius, consells escolars municipals, associacions d'alumnat, associacions de mares i pares, associacions i entitats educatives del municipi...)
- **Elaboració del projecte marc.** Elaboració d'un projecte marc on s'especifiquin els objectius propis del Pla educatiu d'entorn relacionats amb els objectius generals dels plans educatius d'entorn, les línies d'intervenció pròpies, els indicadors de valoració del projecte, la relació amb altres projectes en xarxa, l'organització i el funcionament, la xarxa de participants, etc.

Fase de formalització:

La Comissió mixta entre el Departament d'Ensenyament i les entitats municipalistes resoldran la concessió d'un pla educatiu d'entorn d'acord amb la valoració del projecte, l'anàlisi de les necessitats del municipi i la disponibilitat pressupostària. Una vegada aprovada la sol·licitud, s'estableixen els contactes i els acords institucionals, que culminen en la signatura del conveni entre el Departament d'Ensenyament i l'Ajuntament.

Mentrestant, en el territori, es constitueix **l'equip promotor del Pla educatiu d'entorn**, que orientarà i dinamitzarà l'inici del procés.

Fase d'inici:

Es tracta d'aconseguir concretar la implicació i la participació de tots els agents i totes les entitats del territori en el projecte. És important que tothom conegui en què consisteix un pla educatiu d'entorn, què pretén i com s'ha de desenvolupar i que,

alhora, cadascun dels seus membres pugui fer una valoració del que pot aportar-hi per aconseguir-ne els objectius comuns.

Durant aquesta fase cal assegurar:

- **La difusió i la formació de tots els agents educatius.** Cada un dels col·lectius implicats ha de difondre entre els seus membres el projecte i objectius del Pla educatiu d'entorn i ha d'establir i fer conèixer els mecanismes de participació i representativitat que permetran que tothom hi pugui fer sentir la seva veu i fer les seves aportacions al projecte comú. Aquesta sensibilització i formació de tots els agents que hi intervenen és prioritària per assegurar la interiorització dels objectius, la participació i el compromís explícit en el procés.
- **L'encaix amb les plataformes existents.** Estudi acurat dels projectes i de les plataformes existents a la zona i als centres educatius per fer l'encaix amb el Pla educatiu d'entorn i buscar una acció sinèrgica a partir de coordinar i crear grups de treball des de les estructures existents i evitar que ningú se senti ignorat o rebutjat.
- **La definició de l'estructura organitzativa.** És important que el Pla educatiu d'entorn orienti els mecanismes de participació, representació, reflexió i gestió del conjunt de la comunitat educativa a aconseguir els seus objectius estratègics i s'organitzi en estructures àgils i eficaces. (6.2 Estructura organitzativa).
- **Avaluació inicial.** Cal obtenir, ja des del mateix moment d'inici del Pla educatiu d'entorn, una instantània que ens permeti, més tard, la comparativa amb els resultats posteriors obtinguts.
- **Reajustament del projecte.** En funció de les necessitats detectades i en el marc del projecte presentat caldrà reajustar els objectius específics del Pla, les línies d'intervenció i establir els indicadors de seguiment necessaris.

Fase de desenvolupament:

Un cop constituïdes les plataformes estructurals, definits els objectius específics i les línies d'intervenció, caldrà passar a la fase de desenvolupament del projecte.

- **Concreció del projecte anual d'actuacions**

Cada Pla educatiu d'entorn, amb la participació de tots els agents educatius, acorda i planifica el disseny d'una sèrie d'actuacions per donar resposta als

objectius que s'han prioritzat. Aquest projecte d'actuacions ha de ser aprovat per la Comissió representativa-institucional.

➤ **Aplicació del projecte d'actuacions**

Es posen en marxa les actuacions i se'n fa el seguiment.

9. AVALUACIÓ⁹

L'avaluació del Pla educatiu d'entorn l'entenem com un procés necessari per a la millora constant i que forma part del propi desenvolupament del projecte. És un procés amb caràcter cíclic i constant que evoluciona a partir de la reflexió sobre els resultats de les actuacions, els processos realitzats i l'assoliment dels objectius.

Un procés d'avaluació requereix, en el seu desenvolupament, dos punts de vista complementaris: l'intern i l'extern. L'avaluació interna estarà formada per l'avaluació inicial, la memòria anual, l'avaluació de procés al cap de tres anys i una última avaluació final o d'impacte al cap de sis anys.

➤ **Avaluació inicial**

Ha de detectar les necessitats educatives i socials que hi ha al municipi en el moment que s'inicia el Pla educatiu d'entorn. Disposa d'un instrumental analític (indicadors) construït sobre els objectius dels plans educatius d'entorn que permet realitzar, mitjançant una actualització periòdica (inici, mig i final del PEE), avaluacions progressives de la implementació dels corresponents programes d'actuacions del Pla educatiu d'entorn. Els resultats d'aquesta avaluació serviran com a referent per a l'avaluació de procés i l'avaluació final o d'impacte.

⁹ L'annex *Indicadors generals d'avaluació* es pot trobar a <http://www.xtec.cat/alfresco/d/d/workspace/SpacesStore/8d9a1760-70f0-4573-92ac-5956bd618bea/%28Indicadors%20generals%20d%27avaluaci%3%83%c2%83%c3%82%c2%b3%20de%20PEE%29.pdf>

➤ **Memòria anual**

Es fa en finalitzar cada curs escolar per reflexionar sobre el funcionament del Pla educatiu d'entorn, comprovar el grau d'assoliment dels objectius planificats i plantejar propostes de millora sobre les quals es planificarà el Projecte d'actuacions del curs següent. Aquesta memòria anual ha de ser aprovada per la Comissió representativa-institucional.

➤ **Avaluació de procés**

Aquesta eina, prevista per a la meitat del conveni del Pla educatiu d'entorn, vol ser un moment de reflexió compartit i participat per tal de fer els canvis necessaris en el rumb del Pla de manera que s'assoleixin al màxim els seus objectius. És a dir, es pretén reflexionar des d'una perspectiva que tingui en compte el passat, el present i el futur a partir d'una visió retroactiva *-què vam fer?, què hauríem d'haver fet?-,* d'una visió interactiva *-què estem fent?-* i d'una visió proactiva *-què farem?-*

Aquesta avaluació ha de permetre comparar els impactes i canvis tant a nivell substantiu, com relacional i cultural del projecte.

➤ **Avaluació final**

Valorar el grau d'impacte. Com, de quina manera i fins a quin punt la realitat educativa de la zona d'influència del Pla educatiu d'entorn ha estat transformada.

Aquesta avaluació té dues finalitats:

- Conèixer, mitjançant una comparativa amb els resultats de la fase inicial, quin és l'impacte sobre l'èxit educatiu i la cohesió social i sobre cadascun dels objectius generals dels plans educatius d'entorn.
- Reflexionar sobre la situació i planificar les línies de continuïtat del treball educatiu endegat en el territori d'una manera sostenible.

Els Plans educatius d'entorn es conceben com un procés social i comunitari que es construeix des de la transparència i el coneixement compartit. Alhora, aquesta perspectiva de transparència, quan es planteja en un context de recursos públics aportats tant per la Generalitat com pels ajuntaments, remet a una necessària rendició de comptes que estableix, clarament, de quina forma s'han emprat aquests recursos. En aquest sentit, el Departament d'Ensenyament afavorirà el desenvolupament d'avaluacions externes.

Estructura dels moments d'avaluació

